

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBINĖ DARBO INSPEKCIJA PRIE SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTERIJOS

Miško kirtimas – vienas iš rizikingiausių darbų šalies ūkyje Į ką būtina atkreipti dėmesį organizuojant miškininkystės darbus

Nuo 1994 m. šalies miškininkystės sektoriaus įmonėse įvyko 541 nelaimingas atsitikimas darbe, 415 darbuotojų patyrė lengvas, 70 – sunkias ir 56 – mirtinas traumas. Skaičiuojant mirtinų nelaimingų atsitikimų dažnumą (100 000 darbuotojų), jis šalies vidurkį viršija 10 – 12 kartų, o apie 80 procentų žuvusių darbe yra miško kirtėjai. 70 procentų nelaimingų atsitikimų šiame sektoriuje įvyksta bandant nuversti įstrigusį medį (ar šakas), nuleidžiant kitą medį. Miško kirtimas yra vienas iš rizikingiausių darbuotojų saugos ir sveikatos požiūriu darbų šalies ūkyje.

2017 m. miškininkystės sektoriuje įvyko 2 mirtini ir 11 sunkių nelaimingų atsitikimų darbe. Toliau pateikiami keli pavyzdžiai. Baisogalos girininkijos miške krisdamos medžio šakos sunkiai sužalojo galvą Alvydo Dambrausko įmonės kvalifikuotam miško darbininkui, dirbusiam pavojingoje zonoje. Jis nuo patirtų sužalojimų ligoninėje mirė. Darbuotojas nesilaikė Miško darbų saugos taisyklių, darbdavys nekontroliavo, kad visi darbuotojai, dirbantys biržėje, dėvėtų jiems išduotus šalmus, neįvertino tikėtinos medžių, šakų griūties, jų kritimo rizikos.

Šilutės miškų urėdijos Žemaitkiemio girininkijoje, tvarkant medžius biržėje, lūžo ir iš 10 m aukščio nukrito šaka, kuri mirtinai sužalojo kvalifikuotą miško darbininką. Paašškėjo, kad darbuotojas buvo palikęs įpjautą nenuverstą medį, toliau dirbo po juo ir bandė jį nuversti kitu medžiu.

Pašušvio girininkijos Užtelkių miške nuslydo kėlimo žnyplės, kuriomis buvo traukiamas rąstas, ir kritęs miško pjovėjas, patyrė sunkius sužalojimus. Naudotos kėlimo žnyplės nepritaikytos storiems medžiams kelti, nesinaudota tinkamesniais įrankiais (kabliu, dalba).

Atliekant miško kirtimo, valymo darbus Kazliškių k. (Želvos sen., Ukmergės r.) atsilenkusi pjaunamo lazdyno šaka sunkiai sužalojo UAB „Girios LT“ medkirčiui akį. Jis nesinaudojo darbdavio išduotomis apsaugos priemonėmis.

Aukšti traumatizmo rodikliai rodo, kad Lietuvos miškininkystės sektoriaus darbdaviai ne iki galo ir nepakankamai kompetentingai įgyvendina privalomas saugaus darbų organizavimo priemones kertant miškus ir vykdant susijusius darbus. Netinkamai paruošiamos darbo vietos, darbo metu neužtikrinamas Darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimų (toliau – DSS), vykdant pavojingus darbus, laikymasis. Didžioji dalis nelaimingų atsitikimų įvyksta nesant tiesioginės darbų vadovų priežiūros darbo vietose. Pažymėtina, kad yra atvejų, kai DSS reikalavimų nesilaikymo išdavoje, traumas patiria patys darbų vadovai.

Darbuotojai savo ruožtu nesilaiko saugos reikalavimų numatytų pagal technologinius aprašymus, taisykles ir instrukcijas, pažeidinėja techninės saugos bei darbo drausmę (kas penktas medkirčys traumas patyrė būdamas neblaivus). Darytina išvada, kad darbdaviai teisingai pareigas vykdydami darbuotojų saugos ir sveikatos vidaus kontrolės procedūras atlieka nepatenkinamai.

Kita problema – dėl darbų sezoniškumo darbuotojai praranda reikiamus įgūdžius. 2016 – 2017 metais iš 21 darbuotojo, kurie patyrė mirtinas ir sunkias traumas 6 (dažniau nei kas ketvirtas) susižalojo dirbdami pirmus metus po darbo sutarties sudarymo.

2016 ir 2017 metais įvyko šiek tiek mažiau mirtinų nelaimingų atsitikimų tarp miško kirtėjų bei mažiau tokių darbuotojų patyrė traumas būdami neblaivūs. Tačiau, stebime tas pačias aplinkybes ir tas pačias priežastis, kaip ir prieš 20, 15 metų ir kasmet. Atrodo, kad darbų vadovai taikstosi ir toleruoja (pasyviai stebėdami) darbuotojų pažeidimus, kurių prevencijos neužtikrina darbuotojų saugos ir sveikatos vidinė kontrolė, neskiriamas reikiamas dėmesys miško kirtėjų kvalifikacinių įgūdžių gerinimui.

Į ką reikėtų atkreipti dėmesį organizuojant miškininkystės darbus

Kuriant saugesnes darbo vietas kirtavietėse būtina įgyvendinti Darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymo 11 straipsnio „**Darbdavio pareiga**“ 2 dalies reikalavimą: „Darbdaviui atstovaujantis asmuo siekdamas įgyvendinti darbdavio pareigą organizuoja prevencinių priemonių (techninių, medicinos, teisinių, organizacinių ir kitų), skirtų nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų prevencijai,

įgyvendinimą, nustatydamas įmonėje šių priemonių įgyvendinimo ir kontrolės tvarką, paskirdamas darbdavio įgaliotus asmenis ir duodamas jiems konkrečius pavedimus įgyvendinti prevencines priemones.“

Taip pat būtina įgyvendinti Darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymo 19 straipsnio **„Darbuotojų saugos ir sveikatos vidinė kontrolė įmonėje“** 1 dalies reikalavimus: „Darbdaviui atstovaujantis asmuo, organizuodamas darbą įmonėje, nustato darbuotojų saugos ir sveikatos būklės vidinę kontrolę, darbo ir poilsio režimą, darbo apmokėjimą taip, kad būtų sudarytos sąlygos, skatinančios darbuotojus laikytis darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimų“.

Nepriklausomai nuo to, kokiais pagrindais įdarbinami miško kirtėjai, jiems turi būti sudarytos saugios ir sveikos visais su darbu susijusiais aspektais darbo sąlygos.

Praradusiems profesinius įgūdžius būtų pravartu organizuoti papildomus mokymus. Ypač tiems, kurie tik pradeda darbinę veiklą.

Darbdavys darbus biržėje privalo organizuoti tik esant patvirtintai biržės technologinei eksploatacinei kortelei ir turėdamas atitinkamus raštiškus nurodymus miško ruošai.

Atsižvelgiant į tai, kad daugumos nelaimingų atsitikimų priežastys, vykdant miško kirtimo ir susijusius darbus, iš esmės yra analogiškos pagal veiksnius ir aplinkybes, siūloma tiek darbuotojų mokymų metu, tiek darbų vadovams instruktuojuant biržėje prieš pat pradėdant darbus aptarti su darbuotojais klaidas, kurios buvo nustatytos ankstesnių nelaimingų atsitikimų darbe metu.

Kartu reguliariai (ir priimant naujus darbuotojus) supažindinti juos su VDI internetinės svetainės pirmame puslapyje rubrikoje „Nelaimėms – STOP“ pateiktais VDI vadovo laiškais aktualia miškininkystės sektoriui informacija kita VDI skelbiama specialiai miškininkystės sektoriaus įmonėms skirta informacija.

Pastaruosius dvejus metus Valstybinė darbo inspekcija vykdo miško kirtėjų apklausas. Jose nurodyta, kad „Jeigu buvo teisingai neatsakyta į bent vieną klausimą, būtina atnaujinti žinias, antraip kyla grėsmė Jūsų sveikatai ir gyvybei“. Atsakymai parodė, kad daugiau kaip pusė (53,8 proc.) kirtėjų nebuvo įsisavinę pagrindinių DSS reikalavimų. Darbo inspektoriai ir 2018 metais vykdys minėtas apklausas, apie jų rezultatus bus informuojama visuomenė, socialiniai partneriai.

NAPL skyrius

Vilnius, 2018 m. sausis